

Overweging 11 september 2016

hervinden wat verloren was

Lezingen: Exodus 32, 7-14; 1Timoteus 1, 12-17; Lucas 15, 1-10.

Misschien kennen ook wij wel mensen met wie we liever niet omgaan, met wie we liever niet gezien willen worden. Laat staan dat we er over de vloer komen of hen in huis uitnodigen. Minstens voor een deel zijn het mensen in wie we ons niet verdiepen. We hebben een oordeel over hen dat ons verhindert deze mensen werkelijk te zien. Waarom ze zo zijn en wat hen beweegt. Natuurlijk zijn daar mensen onder die de weg zijn kwijt geraakt en de greep op hun leven verloren hebben: zij zijn misschien verslaafd, vertonen crimineel gedrag, zijn aan lager wal geraakt, of zijn het moreel kompas kwijtgeraakt. Zelden zijn ze gelukkig met de situatie waarin hun leven zich bevindt. Wie helpt hen de weg terug te vinden?

In de tekst van het evangelie veroordelen wetsgetrouwe mensen Jezus omdat hij zondaars ontvangt en met hen eet. De schriftgeleerden en Farizeeën zien alleen de overtreders, niet de mens erachter. In de eerste zin van de tekst wordt geschreven dat alle tollenaars en zondaars naar Jezus toekwamen om hem te horen. Er is een verlangen in hen aanwezig dat hen ertoe brengt om naar Jezus te komen en te luisteren naar wat hij hun te zeggen heeft. Zij dorsten naar zijn woord. Iets in zijn optreden en in zijn boodschap wekt bij hen het verlangen om terug te keren naar de Thora. Wie zou hen die mogelijkheid willen ontzeggen of ontnemen?

We houden mensen graag gevangen in het oordeel dat we over hen hebben. Wanneer we vinden dat iemand niet deugt hoeven we er ons niet meer mee bezig te houden. Stiekem geeft het ons ook het gevoel dat wij wel deugen. De parabeltjes die Jezus vertelt, geven iets anders aan. De herder loopt het risico om 99 schapen in de steppe achter te laten om het ene schaap dat verloren is geraakt, te gaan zoeken. De vrouw haalt haar hele huis overhoop om de verloren drachme te zoeken. De vreugde om het gevonden schaap en de gevonden drachme is zo groot dat zij die willen delen met hun naasten. Wie zou niet delen in die vreugde?

Nu gaat het in de voorbeelden van Jezus om iets dat eigen is, het schaap dat de herder toebehoort en de drachme waarvan de vrouw bezitster is. En daarin zit naar mijn idee ook nog een boodschap voor ons verborgen. Men kan zich voorstellen dat je moeite doet om iets terug te krijgen dat van jou is. Dat eigen is. Maar hoe zit dat met de overtreder en de zondaar? Zijn die ook eigen, of hebben we die van ons vervreemd? Willen we die nog herkennen als onze broeder of zuster? Als iemand die de moeite waard is om te zoeken en te vinden? Zelfs wanneer zij zich misschien verbergen en moeilijk laten vinden? Wie wil zich voor hen inspannen?

Op het moment dat God de Thora geeft gaat het volk dat hij uit Egypte heeft bevrijd, vreemd met het gouden kalf. In eerste instantie wil God zijn volk vernietigen. Hij brengt Mozes in verleiding met de belofte van hem een groot volk te maken. Maar Mozes pleit voor zijn volk bij de Heer en deze ziet af van het onheil en brengt het niet ten uitvoer. Weliswaar was het volk afvallig en overspelig. Maar misschien voelde het zich verloren en in de steek gelaten. Mozes bleef zo lang weg. Misschien bracht de onzekerheid het volk ertoe om terug te vallen op vertrouwde beelden en had het nog niet voldoende vertrouwen in de God die met hen was meegetrokken. Mozes voelt zich ook dan nog verantwoordelijk voor dit volk en is hun voorspreker bij God. Hij zal dat telkens weer

doen tot hij het volk heeft thuisgebracht in het beloofde land. Jezus is deze nieuwe Mozes, die zijn volk, dat met vallen en opstaan door het leven gaat, wil thuisbrengen in het beloofde land. De tollenaars, de zondaars, zij zijn geen vreemden, het zijn onze broeders en zusters, wij zijn het zelf.

Gisteren bij de Lebuinusfair ontmoette ik onder de mensen met wie ik sprak veel verlangers. Er lopen nogal wat mensen verloren. Zij zijn de weg van het geloof kwijtgeraakt en hebben eigenlijk geen alternatief gevonden, behalve zichzelf om op te bouwen en te vertrouwen. In hun blik strijden afweer en verlangen om de voorrang. Zij zouden graag willen geloven, maar durven niet te vertrouwen. De meesten hebben afscheid genomen van het geloof van jeugd, maar zijn niet gegroeid naar een nieuw en volwassen geloof. Het beeld dat zij van de kerk hebben kan hen niet boeien. Wie helpt hen om een weg te vinden?

De lezingen van vandaag en het thema van de zondag 'zondag van het verlorene' gaan over een eminent aspect van het geloof. Over het verschil tussen dwalen in de woestijn en optrekken naar het beloofde land; tussen ballingschap en terugkeer; afdwalen van God en zich weer keren tot God; over weggaan van Jeruzalem en ernaar opgaan. Het gaat om omkeer, bekering. De kern van ons geloof is dat omkeer altijd mogelijk is. Zelfs God ontkomt er niet aan, in de verhalen die we lezen, om een keuze te maken tussen zijn toorn en zijn liefde.

Op bestaansniveau betekent dat voor ons het diepe vertrouwen dat we niet door ons verleden bepaald zijn, maar dat er altijd een nieuwe opening gevonden kan worden, zelfs uit de dood (verrijzenis). Gods trouw aan ons is de basis voor dit vertrouwen dat we niet verloren blijven. God brengt de keer, wanneer men zich bekeert, maar ook zonder onze bekering is er nog altijd zijn mededogen en barmhartigheid. Het verhaal van Jezus laat zien dat God ons zoekt, juist wanneer we afgedwaald zijn en verloren dreigen te lopen. Laten we ons dan vinden? En zoeken we ook Hem, zoals Hij ons zoekt? (zie Gerard Reve's gedicht 'Dagsluiting').

Een klein verhaaltje in dit verband. Het zoontje van een chassidische rabbijn komt huilend thuis en vertelt hoe hij met zijn vriendjes verstoppertje speelde en dat niemand hem kwam zoeken. In tranen antwoordt de rabbijn: "ach mijn jongen, zo voelt zich ook de Heer van de Wereld, die zich verbergt in zijn schepping en in mensen, maar er is niemand die Hem zoekt".

De bekering van de zondaar is het herstel van Gods Naam onder de mensen. Daarom is er grote vreugde in de hemel. Zoals er groot verdriet is wanneer een rechtvaardige ten val komt waardoor zijn hele rechtvaardige levenswandel, en daarmee de eer van Gods Naam, aan twijfel onderhevig raakt. Jezus, als nieuwe Mozes, is de gestalte van de presentie van God in de wereld. Hij gaat ons voor, zoekt en vindt ons en brengt ons thuis. Dat beeld is ook prachtig verwoord door Gerrit Achterberg, zie daarvoor de gedichten 'Deïsme' en 'Bekering'.

Jezus is de goede herder uit Ezechiël 34, 16 die zijn schapen niet uitbuit en niet in de steek laat, maar met inzet van eigen leven zorg voor hen draagt. Amen.